

Hodnocení řepařského roku 2015

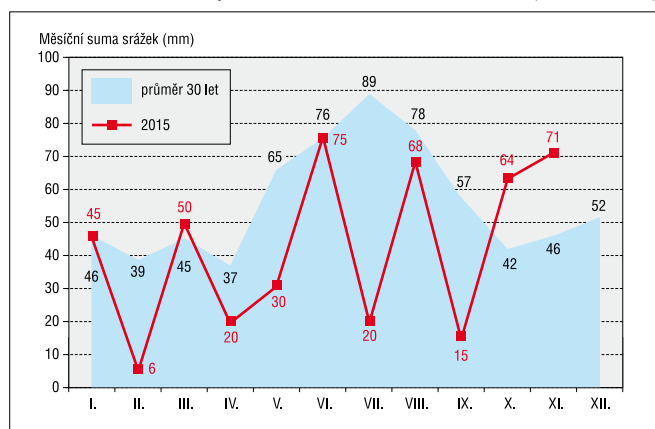
BEET GROWING – EVALUATION OF YEAR 2015

Informace ke sklizni v Čechách, problémy ročníku 2015

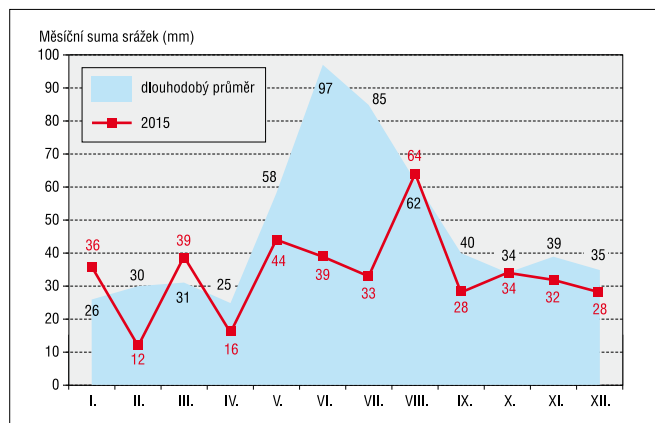
Letošní ročník byl pro pěstování cukrovky v mnoha směrech velmi zvláštní a výjimečný. Setí se podařilo provést díky příznivému a brzkému vyzrání půd velmi brzo. Přes 80 % ploch bylo zaseto do konce března. Později se regionálně projeví problémy s půdním škraloupem, ale většina porostů cukrovky zvládla vzházení dobře a počty jedinců dosahovaly kolem 100 000 na hektar. Ještě ke konci června to vypadalo na další vynikající výsledek ve výnosu. Nicméně graf vývoje průměrných dešťových srážek v českém pěstitelském regionu cukrovky (obr. 1.) jasně dokumentuje postupně se prohlubující deficit.

Sucho pak v kombinaci s tropickými teplotami během léta způsobilo decimaci porostů řepy. Zcela zásadní byl tak přechod fronty přes celé území České republiky zhruba v polovině srpna, kdy napršelo za tři dny v průměru přes 60 mm dešťových srážek. To byl moment, který odvrátil tragédii ve výnosu.

Obr. 1. Měsíční úhrny srážek v roce 2015 v Čechách (Tereos TTD)



Obr. 2. Měsíční úhrny srážek na Moravě, bez Slezska (MSC)



Pravděpodobně v souvislosti s průběhem počasí jsme letos pozorovali i výskyt makadlovky řepné, která u nás doposud nebyla ve větší míře rozšířena. Vážnější škody ale nebyly zaznamenány, což může souviset s jejím masivnějším výskytem až v měsíci září. V souvislosti s klimatickými změnami bychom se měli však připravovat na nové problémy, které s tím souvisí.

Většina pěstitelů zvládla sklizeň cukrovky dobře a hromady řepy zakryté slámou čekají v momentě psaní tohoto článku na odvoz. Lihovar v Dobrovici je od 1. 12. opět v provozu a dobrovický cukrovar se již stabilizoval na výkonu 14 500 t za den. Cukrovar v Českém Meziříčí doposud po celou dobu kampaně zpracovával stabilních 7 400 t denně. Nasklizená řepa, která je dobře ošetřená proti klimatickým vlivům slámou nebo geotextilií toptex, vydrží do svého odvozu s minimálními ztrátami.

Ke dni 17. 12. 2015 však ještě zbývá zhruba 350 ha ke sklizni. Doba je pokročilá a příznivější počasí pro lepší zvládnutí sklizně stále nepřichází. Výsledkem letošního oddalování sklizně jsou potom dodávky podobné těm na obr. 3a. Podíl minerálních nečistot je pak mimořádně nadprůměrný a přichází zařazení do nestandardu... Škoda.

Stejně tak se během kampaně vyskytuje problém špatně seřezaných řep (obr. 3b.). Podle našich měření je podíl seřezu dle současných pravidel ve smlouvě nad hranici 6 %, a znamená to samozřejmě významné zhoršení výtěžnosti v cukrovaru.

Průměrná cukernatost za kampaň se pohybuje letos velmi vysoko, v současné době je na průměru 18,7 %. Cukernatosti se doposud pohybovaly nejčastěji v rozptýlu 17–20 %. Srážky za minerální a rostlinné nečistoty se zpočátku pohybovaly mezi 8–10 %, v současné době jsou však již na průměru 10,7 %. Zhruba třetinový podíl těžkých půd a průběh počasí promlouvá do zvýšení průměru v současné době velmi významně. Očekávaný průměrný výnos v letošním roce, kdy řepa trpěla tropickým počasím a nedostatkem vláhy, je očekávaných a velmi slušných 71 t.ha⁻¹ při 16% cukernatosti. Takovýto úctyhodný výsledek málokdo očekával. Obávaný dopad retrovegetace během podzimu se nakonec nijak výrazněji neprojevil.

Je třeba vést v patrnosti, že jsou velké rozdíly ve výnosu mezi pěstiteli podle půdních a klimatických podmínek. Zhruba u 10–15 % pěstitelů očekáváme propad ve výnosu větší než 30 % oproti jejich pětiletému průměru.

Předpoklad ukončení kampaně je dnes (17. 12. 2015) v Českém Meziříčí k 6. 1. a v Dobrovici k 15. 1. 2016. Znamená to délku kampaně 99 a 108 dní. Kontraktace v Čechách byla pro rok 2015 nejnižší od roku 2011, a to na úrovni 33 000 ha, což se spolu s výnosově špatným ročníkem negativně projeví na kampaňových výsledcích cukrovarů. K propadu ploch přispěla krize v ceně cukru i bioetanolu. Podpora cukrové řepy přes citlivé komodity je sice nejnižší ze všech států, které tento režim u cukrovky uplatňují, nicméně alespoň částečně pomohla před ještě větším propadem ploch. Proto bude velmi důležité přehodnocení výše podpory pro cukrovou řepu v roce 2018.

Obr. 3. Znečištěná dodávka řepy 6. 12. (a); špatně seříznutá cukrovka na ukládce (b)



Cukrovka na Moravě a ve Slezsku

Půdní a klimatické podmínky v březnu 2015 umožnily zahájení výsevu cukrovky k termínu 15. 3., masívní setí bylo započato po 20. 3. 2015. Do konce března bylo zaseto rozhodujících 11 900 ha, přibližně 85 % kontrahované plochy. Výsev probíhal za vcelku příznivých půdních a klimatických podmínek. V 2. polovině března byly zejména na Opavsku zaznamenány (v období od 17. 3. do 23. 3.) přizemní mrazíky do $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Na Hrušovansku se nejnižší zaznamenané teploty pohybovaly na úrovni $-4,2\text{ }^{\circ}\text{C}$, teploty byly zaznamenány krátkodobě v rozmezí 2 dnů a neměly zásadní negativní vliv na klíčící nebo naklíčené rostlinky. V obou rajonech závodů Moravskoslezských cukrovarů, a. s., nebylo provedeno masivní přesévání ploch z důvodu poškození mrazem.

Moravsko-Slezská část České republiky nebyla co do četnosti a objemu dešťových srážek výjimkou a situace se odvíjela v obdobném scénáři jako v Čechách. Po relativně srážkově vyrovnaném konci zimy a předjaří došlo od dubna k obratu, srážky se pohybovaly na úrovni 30–45 % dlouhodobého normálu, což v kombinaci s vysokými teplotami vedlo k pozastavení růstu rostlin. Tento stav trval až do konce srpna, kdy se srážkový příděl během 3 dnů pohyboval v rozmezí 45–130 mm (obr. 2.). Srážky z tohoto období s jistotou zachránily sklizeň, výnosy se pohybují v průměru mezi $59\text{--}65\text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$, což odpovídá dolní hranici pětiletých průměrů.

Zcela odlišná situace byla ve Slezsku, kde za stejné období spadlo 0–8 mm, „první“ vydatnější srážky přišly až v polovině října. Srážkový deficit je v této typicky řepařské oblasti na úrovni 47 %, což odpovídá 287 mm. Po výnosové stránce bude uplynulá řepařská sezóna ve Slezsku tou nejhorší za posledních 25 let...

Sklizeň byla zahájena ve stejném období jako v roce 2014, to je od 15. 9. 2015 na Jižní Moravě až po 25. 9. v rajonu cukrovaru Opava. Sklizeň lze hodnotit do poloviny října jako velice náročnou. Půda na pozemcích s cukrovou řepou byla po předchozím vývoji počasi silně abrazivní, což vedlo ke značnému opotřebování součástí vyorávacích agregátů sklizňových strojů. Na Moravě byly přes dlouhotrvající sucho první výsledky sklizní relativně dobré, výnosy u nejdříve sklizených pozemků se pohybovaly okolo $58\text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$, což pozitivně předčilo veškerá očekávání z období předkampaňových vzorkování řepy. Naopak ve Slezsku byl potvrzen vývojový trend předkampaňových odběrů vzorků cukrovky.

Zahájení kampaní pak následovalo 21. 9. (Hrušovany) a 1. 10. (ostatní). Průběh zpracování lze hodnotit jako bezproblémový, celkový obsah nečistot se v kampani 2015/2016 pohybuje v obou závodech společnosti Moravskoslezské cukrovarny na úrovni 8,2 %. Obsah cukru v bulvách se od počátku zahájení kampaní pohybuje od 17,45 % v Hrušovanech až po 19,19 % v Opavě a lze předpokládat, že tyto hodnoty budou i konečné. Kampaň bude v obou závodech Moravskoslezských cukrovarů ukončena v prvním lednovém týdnu roku 2016.

*Karel Chalupný, Tereos TTD, a. s.
Jiří Sedliský, Moravskoslezské cukrovarny, a. s.*